

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 17060

Tarih : 23.03.2026

42325

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda belirtilen sorularımın *Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı* tarafından Anayasanın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serhat Eren

Diyarbakır Milletvekili

Son yıllarda Diyarbakır başta olmak üzere bölge genelinde kaya petrolü ve kaya gazı çıkarımına yönelik faaliyetlerin olağanüstü bir hızla genişletildiği görülmektedir. Mevcut veriler; bu sürecin tekil projelerden ibaret olmadığını, aksine bütünlüklü bir enerji-politik yeniden yapılandırma süreci olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim, Bismil ilçesinde yaklaşık 600 bin dönüm alanın kaya petrolü faaliyetleri için tahsis edildiği, buna ek olarak Çınar ve Mazıdağı (Şemrex) hattında yaklaşık 451 bin dönüm yeni alanın ruhsat sahalarına dahil edildiği ve toplamda 1 milyon 51 bin dönümü aşan bir alanın doğrudan bu faaliyetlerin kapsamına alındığı bilinmektedir.

Resmi kararlarla Diyarbakır'daki mevcut yaklaşık 10 bin hektarlık sahaya 44 bin 851 hektar yeni alanın eklendiği, MAPEG tarafından verilen ruhsatlarla yüzbinlerce dönümlük tarım arazisi, mera ve doğal alanın petrol arama ve çıkarma faaliyetlerine açıldığı anlaşılmaktadır. Daha da çarpıcı olan ise bu sürecin hedef ölçeğidir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından yapılan açıklamalarda, yalnızca Bismil sahasında yürütülen çalışmaların 7 milyon 200 bin dönüme kadar genişletilebileceği ifade edilmektedir. Bununla birlikte, sadece Diyarbakır ile sınırlı kalmayan bir genişleme söz konusudur. Batman ve Mardin'i kapsayan 615 milyon m², Mardin ve Şırnak hattında ise 598 milyon m² alan için ruhsat sürelerinin uzatıldığı; ayrıca Siirt-Batman hattında yeni petrol işletme ruhsatlarının verildiği görülmektedir. Toplamda 1 milyar 756 milyon m² yeni alanın petrol ve gaz faaliyetlerine açıldığı bu süreçte, bölge genelinde son 5 yılda 350 bin dönüm tarım arazisinin kaybedildiği belirtilmektedir.

Kaya petrolü ve kaya gazı çıkarımında kullanılan hidrolik kırma yöntemi; her bir kuyu için yüz binlerce metreküp su kullanımı, yüzlerce kimyasal maddenin yer altına enjekte edilmesi ve geri dönüşü olmayan su kirliliği gibi sonuçlar doğurmaktadır. Bu süreçte kullanılan bazı kimyasalların (PFAS vb.) doğada parçalanmayan ve insan sağlığı açısından ciddi riskler taşıyan maddeler olduğu bilimsel olarak ortaya konulmuştur. Bu faaliyetlerin; yer altı ve yer üstü su kaynaklarının kirlenmesine ve tükenmesine, tarım ve hayvancılığın sürdürülemez hale gelmesine, mera ve orman alanlarının yok olmasına ve ekolojik dengenin geri dönülmez biçimde bozulmasına yol açacağı açıktır. Aynı zamanda geçim kaynaklarının ortadan kalkması,

kırsal nüfusun yerinden edilmesi ve zorunlu göç riskinin artması bu sürecin toplumsal sonuçları arasında yer almaktadır. Tüm bu gelişmeler birlikte değerlendirildiğinde; söz konusu politikaların yalnızca enerji üretimiyle sınırlı olmadığı, doğrudan yaşam alanlarını, üretim ilişkilerini ve bölgesel demografiyi etkileyen çok boyutlu bir süreç olduğu görülmektedir.

Bu bağlamda;

- 1- Söz konusu ruhsat sahalarının ne kadarı tarım arazisi ve mera alanıdır?
- 2- Son 5 yılda bölgede 350 bin dönüm tarım arazisi kaybı yaşandığı doğru mudur?
- 3- Bu kaybın nedenlerine ilişkin Bakanlığınızca yapılmış bir analiz var mıdır?
- 4- Bu projelerin tarım üretimine etkisine dair bir rapor hazırlanmış mıdır?
- 5- Hayvancılık faaliyetleri bu süreçten nasıl etkilenmektedir?
- 6- Su kaynaklarının azalmasının tarıma etkisine ilişkin çalışma var mıdır?
- 7- Çiftçilerin zararlarının karşılanmasına yönelik bir destek planı bulunmakta mıdır?
- 8- Tarım arazilerinin enerji projelerine tahsis edilmesinin kriterleri nelerdir?
- 9- Orman ve mera alanlarının kaybına ilişkin bir envanter çalışması yapılmış mıdır?
- 10- Bu süreçte yerel üretimin korunmasına yönelik herhangi bir politika geliştirilmiş midir?
- 11- Kaya petrolü ve gazı faaliyetlerinin yürütüldüğü bölgelerde ürün verimliliğinde azalma yaşandığına ilişkin Bakanlığınıza ulaşan veri veya başvuru var mıdır?
- 12- Bu faaliyetlerin toprak kalitesi üzerindeki etkilerine ilişkin analiz yapılmış mıdır?
- 13- Tarım arazilerinin enerji projelerine tahsis edilmesi sürecinde hangi kriterler esas alınmaktadır?
- 14- Bu projeler nedeniyle üretimden çekilmek zorunda kalan çiftçi sayısı kaçtır?
- 15- Çiftçilerin uğradığı zararların tazmini için herhangi bir destek veya tazminat mekanizması var mıdır?
- 16- Tarımda kullanılan su ile enerji projelerinde kullanılan su arasında bir önceliklendirme politikası bulunmakta mıdır?
- 17- Sondaj faaliyetlerinin yer aldığı bölgelerde sulama kaynaklarının azalmasına ilişkin bir tespit yapılmış mıdır?
- 18- Mera alanlarının bu projeler nedeniyle daralmasına ilişkin bir envanter çalışması yapılmış mıdır?
- 19- Hayvancılık faaliyetlerinin bu süreçten etkilenmesine ilişkin Bakanlığınızın hazırladığı bir rapor var mıdır?
- 20- Bu faaliyetlerin bölgesel gıda üretimi ve gıda güvenliği üzerindeki etkilerine ilişkin bir değerlendirme yapılmış mıdır?